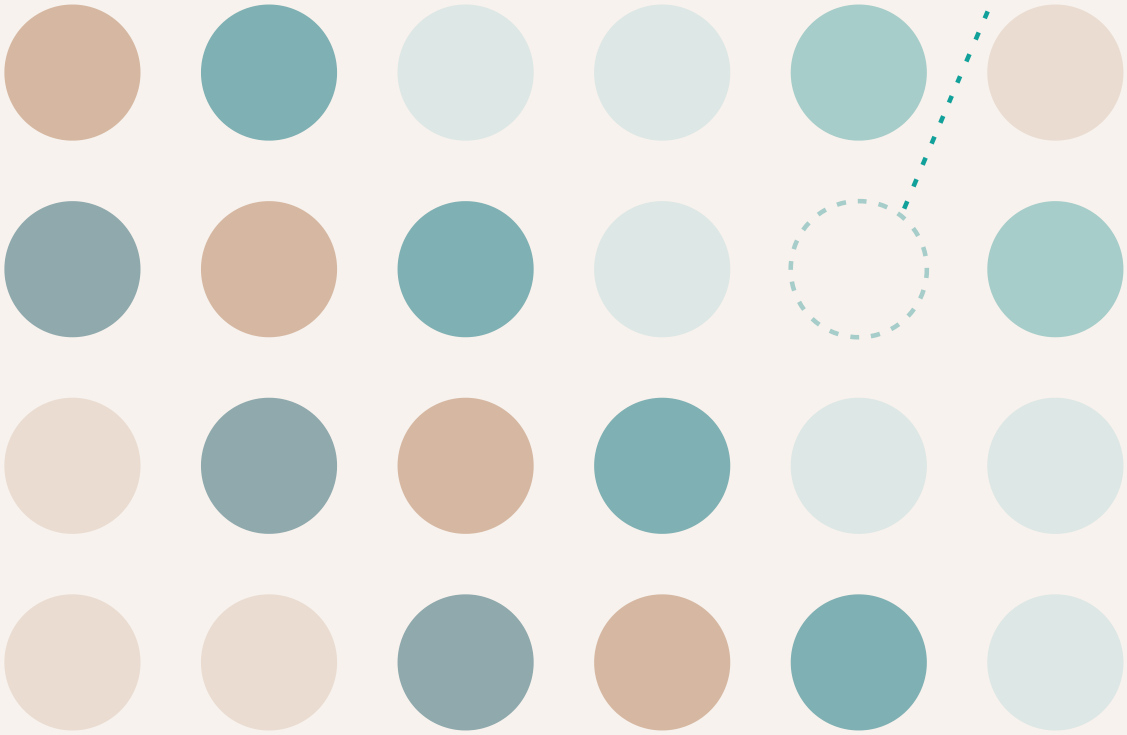
GAAFD
ADVIES EN TRAINING

E-BOOK · INCLUSIEF 2 CHECKLISTS

Jong Begaafd

Ontwikkelingsvoorsprong herkennen bij jonge kinderen

Lianne Reinders

Welkom!

Wat leuk dat je dit e-book hebt gekozen!

Ik neem je graag mee in het onderwerp hoogbegaafdheid. Ik deel mijn kennis en inzichten met je en hoop dat je er nieuwe inspiratie uit haalt die je direct kunt toepassen.

Veel leesplezier!

Lianne Reinders
Buro Gaafd

INHOUD

Wat je in dit e-book vindt

—	Inleiding	4
01	Is dit kind hoogbegaafd?	5
02	Wat is hoogbegaafdheid?	6
03	Hoogbegaafdheid en intensiteit	7
04	Kenmerken van hoogbegaafde kinderen	8
05	Het kind thuis	10
06	Intensiteit thuis	11
07	Het kind op school en op de opvang	12
08	Intensiteit op school en op de opvang	13
B1	Checklist 1 · Jong Begaafd	14
B2	Checklist 2 · Jong Intens	16
B3	Bronnen	18

Zo gebruik je dit e-book

Als verdieping en toepasbare checklists in de praktijk.

Voor wie?

Voor ouders, leerkrachten, pedagogisch medewerkers en iedereen die met een jong kind optrekt.

INLEIDING

Zien wat een kind nodig heeft

Buro Gaafd ontwikkelt kennis en tools over hoogbegaafdheid voor professionals in het basisonderwijs.

Mijn naam is Lianne Reinders, eigenaar van Buro Gaafd. Ruim dertig jaar werkte ik in onderwijs- en zorgarrangementen.

Vanaf 2015 was ik werkzaam als zorgcoördinator en hb-coach op een ontwikkelplek voor hoogbegaafde kinderen en jongeren die in het reguliere onderwijs geen aansluiting vonden. Daar werkte ik nauw samen met de kinderen zelf, met hun ouders en met instanties uit onderwijs, zorg en overheid. In die periode verdiepte ik me verder in hoogbegaafdheid.

Het was een heel inspirerende zorgomgeving, waar de behoefte van het kind het uitgangspunt was. Jongeren die volledig waren vastgelopen, werden weer gezien. Stap voor stap bouwden ze het vertrouwen op om zichzelf te mogen zijn.

Mijn missie is dat een hoogbegaafd kind wordt gezien en begrepen door professionals en door iedereen die met het kind optrekt. Wie herkent hoe een hoogbegaafd kind denkt en voelt, kan beter aansluiten bij wat het kind nodig heeft.

Hoe eerder een voorsprong wordt gezien, hoe eerder het kind passende uitdaging en steun krijgt en een sterk, positief zelfbeeld kan ontwikkelen.

OVER DE AUTEUR

- Ruim 30 jaar kennis en ervaring met hoogbegaafdheid
- Basis- en voortgezet onderwijs
- Vanaf 2015 zorgcoördinator en hb-coach
- Ervaren in onderwijs- en zorgarrangementen
- Ervaringsdeskundige

> *Talent groeit waar het gezien wordt.*

Lianne Reinders
Buro Gaafd · www.gaafd.nl

01

HOOFDSTUK 1

Is dit kind hoogbegaafd?

Bij een baby, peuter of kleuter spreken we van een ontwikkelingsvoorsprong als het kind op één of meer gebieden meer dan zes maanden voorloopt. Daarnaast zie je dan gedrag dat past bij hoogbegaafdheid.

Welk gedrag dat is, lees je in hoofdstuk 4.

Of een jong kind hoogbegaafd is, kun je nog niet vaststellen. In Nederland wordt het denkvermogen gemeten met een IQ-test. Zo'n test geeft pas vanaf ongeveer zes jaar een betrouwbaar beeld. Wel zie je bij veel hoogbegaafde kinderen dat de ontwikkeling al vanaf de babytijd anders en vaak sneller verloopt.

Heeft een kind een voorsprong? Dan heeft het baat bij een aanpak die aansluit bij zijn manier van denken en leren en bij wat het interesseert. Wie weet wat een ontwikkelingsvoorsprong is, herkent sneller wat het kind nodig heeft.

Jonge kinderen kunnen nog niet goed uitleggen dat ze anders denken en/of voelen. Dat zie je wel aan hun gedrag. Bijvoorbeeld:

- het kind is vaak boos of verdrietig;
- het kind trekt zich terug;
- het kind klaagt over buikpijn of hoofdpijn;
- het kind wil niet meer naar school of naar de opvang.

Daarom is begeleiding op jonge leeftijd belangrijk. Als het kind leert begrijpen hoe het in elkaar zit, is dat goed voor zijn zelfbeeld. Onderwerpen als perfectionisme, kritisch zijn en snel overprikkeld raken kun je op een speelse manier bespreekbaar maken.

WANNEER ZIE JE WAT?

Anders zijn dan de rest

Een kind met een voorsprong vindt in de groep vaak weinig kinderen die op hetzelfde niveau denken en spelen. Het kind gaat zich dan soms aanpassen om niet op te vallen.

> *Kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong hebben ruimte nodig om zich in hun eigen tempo te ontwikkelen. Als een voorsprong vroeg wordt gezien, kunnen ze met plezier en nieuwsgierigheid blijven leren.*

Terugkijken helpt

Signalen zijn soms al zichtbaar in de baby- of dreumestijd. Kijk daarom niet alleen naar het moment waarop de voorsprong opvalt, maar ook terug naar hoe het kind zich in de eerste jaren ontwikkelde. **Checklist 1 (Jong Begaafd)** helpt je daarbij.

02

HOOFDSTUK 2

Wat is hoogbegaafdheid?

Vraag je iemand wat hoogbegaafdheid is, dan hoor je vaak: “een bolleboos” of “iemand die heel slim is”. Maar hoogbegaafdheid is meer dan een hoog IQ.

Wie alleen naar een IQ-score kijkt (130 of hoger), mist een groot deel van het kind. Ook creativiteit, gedrevenheid, de wens om zelf te kiezen en intensiteit spelen een rol. Er is daarom niet één definitie.

Een kind wordt geboren met aanleg. Of die aanleg tot bloei komt, hangt niet alleen van het kind zelf af. Ook de omgeving telt: het gezin, de school of opvang en vriendjes.

Weinig kinderen die hetzelfde denken

Ongeveer 2 à 3 procent van de mensen is hoogbegaafd. Een hoogbegaafd kind vindt daardoor niet snel leeftijdsgenoten die op dezelfde manier denken. Onze samenleving is grotendeels ingericht op het gemiddelde.

2–3% van de mensen is hoogbegaafd

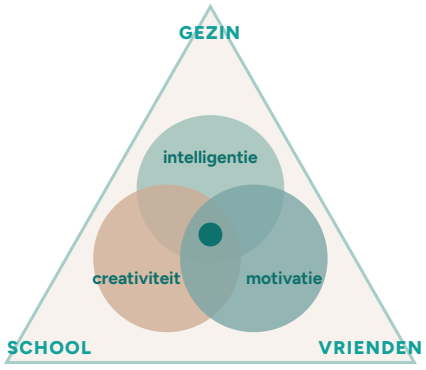
In een groep van 100 kinderen zijn dat er gemiddeld 2 of 3.

Hoogbegaafde kinderen merken vaak dat ze anders zijn. Ze voelen zich niet altijd begrepen. Dat kan leiden tot frustratie, boosheid of verdriet en soms tot eenzaamheid. Ze vallen op door hun andere manier van denken en hun intensiteit. Ze zijn bijvoorbeeld heel perfectionistisch, eerlijk of creatief, of ze hebben een enorme fantasie.

Het meerfactorenmodel van Mönks

Mönks bouwde voort op het model van Renzulli (Mönks & Ypenburg, 2011). Volgens dit model kan hoogbegaafdheid zich goed ontwikkelen als twee dingen samenkomen.

1. Ten eerste de eigenschappen van het kind: **intelligentie, creativiteit en motivatie**.
2. Ten tweede een omgeving die daarop aansluit: **gezin, school en vrienden**.

Pas als die op elkaar aansluiten, kan het kind zijn mogelijkheden benutten.

Waarom vroeg zien helpt

Wie hoogbegaafdheid op tijd herkent, kan beter aansluiten bij wat het kind nodig heeft. Thuis en op school heeft een hoogbegaafd kind vaak een andere route nodig dan andere kinderen. Bij een goede route gaat het niet alleen om tempo, maar vooral om hoe het kind zich voelt, wie het is, wat het boeit en waar het goed in is.

03

HOOFDSTUK 3

Hoogbegaafdheid en intensiteit

Veel hoogbegaafde kinderen zijn gevoelig en intens. Ze nemen de wereld anders waar, verwerken indrukken anders en reageren er anders op. De omgeving vindt hen soms “te veel”. Maar in die intensiteit zit ook hun kracht.

De Poolse psycholoog Dabrowski (1964) beschreef vijf gebieden waarop deze kinderen sterker reageren dan gemiddeld. Hij sprak van **intensiteiten**. Een kind kan op één of op meer gebieden intens zijn.

Zintuigen	Het kind reageert sterk op geluid, licht, geur, aanraking of smaak.
Gevoel	Het kind leeft sterk mee met anderen, voelt emoties diep en hecht zich sterk aan mensen, dieren, dingen of plekken.
Verbeelding	Het kind denkt in beelden, heeft een rijke fantasie, bedenkt eigen werelden en speelt graag met taal.
Denken	Het kind wil problemen oplossen, stelt kritische vragen, denkt na over zichzelf en heeft brede interesses.
Beweging	Het kind heeft veel energie, beweegt veel, handelt snel, wil winnen, is altijd bezig en lijkt minder slaap nodig te hebben.

Niet elk kind zoekt rust

Prikkels die gedoseerd binnenkomen, helpen een kind om in balans te blijven. Maar niet elk hoogbegaafd kind vermijdt prikkels. Sommige kinderen zoeken juist veel prikkels op. Ze willen alles intens beleven. Toch heeft hun hoofd daarna ook tijd nodig om bij te komen. Ook zij zoeken dus een balans tussen te weinig en te veel prikkels.

Wie begrijpt hoe intens een kind de wereld beleeft, kan beter aansluiten bij wat het nodig heeft: thuis, op school en op de opvang.

04

HOOFDSTUK 4

Kenmerken van hoogbegaafde kinderen

Hoe herken je een hoogbegaafd kind? Dat blijft lastig. Elk kind is anders, ook hoogbegaafde kinderen onderling. Toch zijn er kenmerken die vaak terugkomen.

1

Ze verwerken dingen heel grondig

2

Ze reageren sterk op prikkels

Deze twee dingen zie je bij bijna alle hoogbegaafde kinderen. Een kind hoeft niet alle kenmerken te hebben. **Een overzicht van kenmerken is geen test,** maar helpt je om beter te kijken en om het gesprek aan te gaan met een deskundige.

Al zichtbaar bij de allerkleinsten

Ook bij baby's en peuters kun je al signalen zien.

De baby

maakt bijvoorbeeld vroeg en veel oogcontact, kijkt onderzoekend rond en lacht al vroeg.

De peuter

wil van alles weten en is zelfstandig en eigenwijs. Hij kiest het liefst zelf en doet het op zijn eigen manier.

Op de volgende pagina vind je mogelijke kenmerken die vaak terugkomen. Meer kenmerken per leeftijd staan in de checklists achterin.

HOOFDSTUK 4 · OVERZICHT

Mogelijke kenmerken en wat je ziet

Herken je er een paar? Zet een stip bij de kenmerken die je herkent. Ook dit is geen test, maar een hulpmiddel om beter te kijken.

01
Grote denksprongen
Het kind slaat stappen over en weet het antwoord, maar kan niet altijd uitleggen hoe.

02
Creatief denken
Het kind bedenkt onverwachte oplossingen of gebruikt spullen op een nieuwe manier.

03
Snel leren
Het kind leert nieuwe dingen snel, vaak na één keer uitleg.

04
De lat hoog leggen
Het kind is snel ontevreden over zijn eigen werk en begint liever niet als het niet meteen goed kan.

05
Overzicht zien
Het kind wil eerst het grote geheel snappen, voordat het met details aan de slag gaat.

06
Grote leerhonger
Het kind stelt veel waarom-vragen en blijft doorvragen.

07
Gedreven van binnenuit
Het kind kan uren bezig zijn met iets wat het boeit, ook zonder beloning.

08
Zelf willen kiezen
Het kind wil dingen op zijn eigen manier doen en verzet zich tegen opdrachten zonder uitleg.

09
Verbeeldingskracht
Het kind speelt lange fantasiespellen of bedenkt eigen verhalen en werelden.

10
Intense beleving
Het kind kan heel blij zijn om iets kleins en heel verdrietig om iets wat anderen klein vinden.

11
Hoge intensiteit
Het kind praat, beweegt of reageert sneller en heftiger dan leeftijdsgenoten.

12
Rechtvaardigheidsgevoel
Het kind raakt erg van slag als iets oneerlijk is, ook als het om een ander gaat.

05

HOOFDSTUK 5

Het kind thuis

Hoogbegaafd zijn is niet altijd makkelijk. Niet voor het kind en ook niet voor het gezin.

Hoogbegaafde kinderen zijn erg nieuwsgierig en zien vaak meer mogelijkheden. Ze vragen zich hardop af waarom iets zo moet en zetten vaste gewoontes ter discussie. Dat maakt het gezinsleven intens, ook tussen broers en zussen.

Een hoogbegaafd kind opvoeden geeft veel plezier. Het kan ook zwaar zijn, soms ronduit uitputtend. Het kind heeft een veilige plek nodig waar het zich begrepen voelt, juist als de buitenwereld het niet begrijpt.

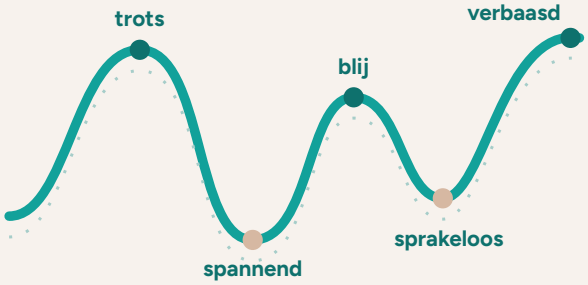
Ongelijk ontwikkelen

Hoogbegaafde kinderen ontwikkelen zich vaak ongelijk. Ze lopen op het ene gebied ver voor en op een ander gebied niet. Daarom kun je ze niet zomaar vergelijken met leeftijdsgenoten. Goedbedoeld advies uit de omgeving past dan vaak niet. Dat geeft een gevoel van onbegrip.

Soms gedraagt een kind zich thuis heel anders dan op school of op de opvang. Thuis is het bijvoorbeeld boos of opstandig, terwijl het op school rustig en aangepast is. Dan is het lastig om een gedeeld beeld te krijgen. Een deskundige op het gebied van hoogbegaafdheid kan daarbij helpen.

Een achtbaan

Volgens Strip en Hirsch (2000) lijkt het leven met een hoogbegaafd kind op een dag in een pretpark vol achtbanen. Het ene moment lach je, het volgende moment houd je je adem in. Je bent trots, je bent verbaasd en soms is het zo spannend dat je niets meer kunt zeggen.

Zorgen die kunnen spelen

- Het kind is somber of piekert veel over grote levensvragen.
- Het kind heeft weinig vriendjes.
- Het kind haalt geen plezier uit leren, omdat het werk te makkelijk is.
- De omgeving begrijpt niet wat hoogbegaafdheid is.
- Opvoeders zitten niet op één lijn over de aanpak.

Wat motiveert

Motivatie groeit bij activiteiten die betekenis hebben. Geef het kind ruimte voor wat het echt boeit: een eigen project, een vraag om zelf uit te zoeken of iets maken voor een ander. Zo ervaart het dat leren zin heeft en blijft het nieuwsgierig.

06

HOOFDSTUK 6

Intensiteit thuis

Veel prikkels en sterke gevoelens zijn niet altijd makkelijk voor een hoogbegaafd kind. Sommige kinderen lezen al jong lichaamstaal en horen emoties in een stem.

Zo'n kind voelt veel mee. Dat kan spanning geven, bijvoorbeeld als het een ander niet kan helpen.

Dat maakt het thuis soms intens. Als niemand ziet waar het gedrag vandaan komt, ontstaat er onbegrip. Het kind hoort dan opmerkingen als:

"Je bent te druk."

"Je denkt alleen aan je eigen hobby."

"Wat een rare ideeën."

Zulke algemene kritiek raakt een gevoelig kind hard.

Hoofd en gevoel lopen niet gelijk op

Bij hoogbegaafde kinderen loopt het denken vaak voor op de leeftijd. Het gevoel past meestal wel bij de leeftijd. Een kind van acht kan denken als een kind van elf, maar voelen als een kind van acht. Dat verschil geeft vaak stress.

Herkenning bij volwassenen

Hoogbegaafdheid is voor een groot deel erfelijk. Volwassenen rond het kind herkennen er soms iets van zichzelf in. Wie zijn eigen gevoeligheid erkent en er goed mee omgaat, is een voorbeeld voor het kind.

Wat helpt

- Geef het kind elke dag een moment van volle aandacht.
- Stel duidelijke grenzen die passen bij jullie waarden.
- Leg uit waarom je een beslissing neemt.
- Wees een bewust voorbeeld.
- Beschrijf wat het kind doet en vergelijk het niet met anderen.
- Neem de gevoelens van het kind serieus en benoem ze.
- Vertel ook over je eigen gevoelens.

Wat je kunt zien

- Het kind is moe na contact met anderen.
- Het kind wil zich vaak even terugtrekken.
- Het kind raakt overweldigd door geur, geluid, aanraking of smaak.
- Anderen noemen het kind verlegen of overgevoelig.
- De omgeving begrijpt niet goed wat gevoeligheid inhoudt.

07

HOOFDSTUK 7

Het kind op school en op de opvang

Hoogbegaafde kinderen zijn van nature nieuwsgierig. Ze willen alles weten over wat hen boeit.

Als ze echt gemotiveerd zijn, kunnen ze zich lang concentreren en zetten ze door. Maar hun interesses en talenten liggen niet altijd bij de onderwerpen die in de klas aan bod komen.

Veel hoogbegaafde kinderen leren anders dan de meeste kinderen. Ze willen eerst het grote geheel zien en daarna de details. Ook leren ze vaak meer van een uitdagende opdracht dan van veel herhaling. In de meeste lessen gaat het precies andersom: stap voor stap, van makkelijk naar moeilijk.

TWEE MANIEREN VAN LEREN

Als het niet aansluit

Past het aanbod niet bij wat het kind nodig heeft? Dan kan het kind:

- veel stress hebben;
- stil worden en zich terugtrekken;
- opvallend gedrag laten zien;
- minder laten zien dan het kan.

Daardoor wordt de hoogbegaafdheid soms niet herkend.

Aanpassen om erbij te horen

Omdat het kind zich ongelijk ontwikkelt, vindt het in de groep weinig kinderen die op dezelfde manier denken. Het kan zich niet aan hen spiegelen. Naar school of naar de opvang gaan kan dan een strijd worden. Sommige kinderen passen zich zo sterk aan dat ze steeds minder zichzelf zijn. Dat maakt het nog lastiger om de hoogbegaafdheid te zien.

Wat valt op in de groep?

- Het kind verveelt zich snel bij herhaling of lijkt zich niet in te zetten.
- Het kind bedenkt creatieve oplossingen of antwoorden waar de volwassene zelf niet aan denkt.
- Het kind legt verbanden die leeftijdsgenoten niet leggen.
- Het kind begrijpt grapjes met een dubbele bodem en gebruikt ze zelf ook.

Deze lijst is niet compleet. Is er een vermoeden van hoogbegaafdheid? Ga dan het gesprek aan met de mensen rond het kind en met een deskundige.

08

HOOFDSTUK 8

Intensiteit op school en op de opvang

Met intensiteit bedoelen we hoe sterk een kind de wereld om zich heen beleeft. Dat zie je terug in hoe het denkt, voelt, praat, kijkt, speelt en leert.

Wat je kunt zien in de groep

BEWEGING

Het kind wil graag winnen, is snel in actie en praat snel.

ZINTUIGEN

Het kind reageert sterk op geluid, aanraking en geur en geniet erg van woorden, muziek, kleuren en vormen.

DENKEN

Het kind wil precies weten hoe iets zit, kijkt heel goed en werkt nauwkeurig.

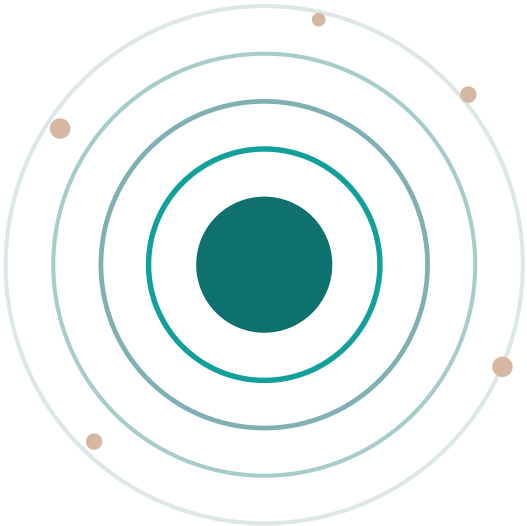
VERBEELDING

Het kind heeft een rijke fantasie, speelt graag toneel en lijkt soms in een eigen wereld te leven.

GEVOEL

Het kind voelt diep, leeft sterk mee met anderen en neemt hun gevoel soms over.

Deze lijst is niet compleet. Zijn er zorgen? Ga dan het gesprek aan met de mensen rond het kind en met een deskundige.

Zonder filter

Het kind heeft een sterk inlevingsvermogen. Piechowski (2014) beschrijft kinderen die zo gevoelig zijn dat het lijkt alsof ze geen beschermend filter hebben. Alles komt direct binnen.

Het hoort bij wie het kind is

Webb (2005) benadrukt dat deze eigenschappen niet losstaan van het kind: ze vormen de kern van wie het is. **Wie het kind wil begrijpen, kijkt daarom naar het hele kind.**

BIJLAGE 1 · CHECKLIST

Jong Begaafd

Soms valt het op dat een kind zich anders ontwikkelt dan andere kinderen. Vaak wordt het verschil pas echt duidelijk als het kind tussen leeftijdsgenoten komt, bijvoorbeeld op de opvang of op school.

Er is veel overeenstemming over gedrag dat bij hoogbegaafde kinderen past. Maar elk kind is anders. Niet elk kenmerk hoeft te kloppen. Soms is gedrag dat eerst opviel later minder zichtbaar, bijvoorbeeld omdat het kind zich aanpast aan de groep.

Deze checklist is geen test, maar een hulpmiddel om beter te kijken en te herkennen wat je al ziet bij het kind. Samen met professionals kun je in gesprek gaan over jouw bevindingen.

NAAM KIND _____ DATUM _____ INGEVULD DOOR _____

Babytijd

- ◯ De baby kijkt al vroeg rond en tilt vroeg zijn hoofd op.
- ◯ De baby let veel op de omgeving en is onderzoekend.
- ◯ De baby wil dingen doen die zijn lijf nog niet kan en raakt daardoor gefrustreerd.
- ◯ De baby kruipt kort of slaat het kruipen over.
- ◯ De baby leert snel lopen.

Peutertijd

- ◯ De peuter loopt voor op wat het consultatiebureau verwacht.
- ◯ De peuter is van de ene op de andere dag zindelijk, op het moment dat hij er zelf aan toe is.
- ◯ De peuter let op details en onthoudt veel.
- ◯ De peuter praat al vroeg in goede zinnen.
- ◯ De peuter is nieuwsgierig en wil alles zelf doen.
- ◯ De peuter stelt al vroeg waarom-vragen.
- ◯ De peuter wordt erg boos als iets in zijn ogen niet klopt.
- ◯ De peuter zoekt oudere kinderen op.
- ◯ De peuter praat op de opvang het liefst met volwassenen en dan op een hoog niveau.

Kleutertijd

- ◯ De kleuter vindt eerlijkheid heel belangrijk.
- ◯ De kleuter heeft originele ideeën en oplossingen.
- ◯ De kleuter wil weten hoe dingen precies zitten.
- ◯ De kleuter heeft een sterke eigen persoonlijkheid.
- ◯ De kleuter is erg gevoelig.
- ◯ De kleuter stelt hoge eisen aan zichzelf.
- ◯ De kleuter wil iets nieuws meteen kunnen en oefent liever niet.
- ◯ De kleuter had andere verwachtingen van school en gaat er niet graag heen.
- ◯ De kleuter gedraagt zich thuis anders dan op school.
- ◯ De kleuter is thuis vaak boos, gefrustreerd of moeilijk te hanteren.
- ◯ De kleuter lijkt terug te vallen in wat hij al kon, bijvoorbeeld van gedetailleerd tekenen naar krassen.
- ◯ De kleuter heeft vaak buikpijn of hoofdpijn zonder lichamelijke oorzaak.
- ◯ De kleuter speelt weinig met leeftijdsgenoten en zoekt oudere kinderen op.

Eerste schooljaren

- ◯ Het kind is erg zelfstandig.
- ◯ Het kind heeft veel fantasie.
- ◯ Het kind is bezig met grote levensvragen.
- ◯ Het kind weet veel over allerlei onderwerpen.
- ◯ Het kind heeft interesses die ongebruikelijk zijn voor zijn leeftijd.
- ◯ Het kind heeft een duidelijk talent op een bepaald gebied.
- ◯ Het kind zoekt thuis uit zichzelf allerlei activiteiten op.
- ◯ Het kind kan uren bezig zijn met iets wat het boeit.
- ◯ Het kind is snel afgeleid als iets het niet boeit.
- ◯ Het kind is vaak ontevreden over zijn eigen werk.
- ◯ Het kind heeft een laag zelfbeeld.
- ◯ Het kind vermijdt nieuwe dingen uit angst om te falen.
- ◯ Het kind heeft weinig aansluiting bij leeftijdsgenoten.
- ◯ Het kind is somber of gespannen.
- ◯ Het kind gaat niet graag naar school en bedenkt redenen om thuis te blijven.
- ◯ Het kind gedraagt zich op school anders dan thuis.
- ◯ Anderen denken bij het kind aan een gedrags- of leerprobleem.

BIJLAGE 2 · CHECKLIST

Jong Intens

Kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong of hoogbegaafdheid zijn vaak intens en gevoelig. Dat ziet er bij elk kind anders uit. Het ene kind heeft sterke emoties. Een ander kind reageert sterk op geluid, licht of aanraking. Weer een ander voelt elke sfeer haarfijn aan.

Intens leven kan veel moois opleveren. Het kan ook zwaar zijn, voor het kind zelf en voor de mensen om het kind heen. Een kind ontwikkelt zich het best als hoofd en gevoel in balans zijn. Daarom is het belangrijk om oog te hebben voor die intensiteit.

Deze checklist is geen test, maar een hulpmiddel om beter te kijken en te herkennen wat je al ziet bij het kind. Samen met professionals kun je in gesprek gaan over jouw bevindingen.

NAAM KIND _____ DATUM _____ INGEVULD DOOR _____

Het kind …

- ◯ kan intens genieten van iets kleins, maar ook intens boos of verdrietig worden;
- ◯ reageert vaak vanuit zijn gevoel;
- ◯ neemt de stemming van anderen over;
- ◯ huilt soms zonder duidelijke aanleiding;
- ◯ merkt kleine, onuitgesproken signalen van anderen op;
- ◯ heeft een rustige, fijne sfeer nodig om te ontspannen;
- ◯ vindt veranderingen lastig;
- ◯ heeft last van fel licht, hard geluid, sterke geuren of aanraking;
- ◯ voelt zich minder op zijn gemak in grote groepen;
- ◯ wil zich na een drukke dag even alleen terugtrekken;
- ◯ raakt overstuur als het veel dingen in korte tijd moet doen;
- ◯ heeft een rijke binnenwereld;
- ◯ stelt diepe vragen over het leven;
- ◯ trekt zich de mening van anderen erg aan en raakt van slag door kritiek;
- ◯ doet het beter als niemand meekijkt;
- ◯ is perfectionistisch en bang om fouten te maken;
- ◯ wil het een ander graag naar de zin maken en vergeet zichzelf daarbij;
- ◯ wordt door anderen verlegen genoemd.

NA DE CHECKLISTS

Wat zie ik en wat nu?

Schrijf op wat je is opgevallen. Neem deze pagina mee naar het gesprek met school, opvang of een deskundige.

Wat valt mij het meest op?

Waar wordt het kind blij, rustig of nieuwsgierig van?

Wanneer loopt het vast, thuis of in de groep?

Met wie ga ik hierover in gesprek?

BIJLAGE 3

Bronnen

Blom, S. (2011). Ogen open in de onderbouw. *Het Jonge Kind*, 5, 8–11.

Dabrowski, K. (1964). *Positive disintegration*. Boston: Little, Brown.

Gerven, E. van (2002). *Zicht op hoogbegaafdheid: handboek voor leerkrachten in het basisonderwijs* (2e druk). Utrecht: Lemma.

Gerven, E. van (2009). *Handboek hoogbegaafdheid*. Assen: Van Gorcum.

Kieboom, T. (2015). *Hoogbegaafd: als je kind (g)een Einstein is*. Tielt: Lannoo.

Mönks, F.J. & Van Boxtel, H.W. (1985). Gifted adolescents: A developmental perspective. In J. Freeman (red.), *The psychology of gifted children* (pp. 275–295). Chichester: Wiley.

Mönks, F.J. & Ypenburg, I.H. (2011). *Hoogbegaafdheid bij kinderen* (3e druk). Amsterdam: Boom.

Piechowski, M.M. (2014). *"Mellow out," they say. If I only could: Intensities and sensitivities of the young and bright* (2e druk). Unionville, NY: Royal Fireworks Press.

Renzulli, J.S. (1978). What makes giftedness? Reexamining a definition. *Phi Delta Kappan*, 60(3), 180–184.

Strip, C.A. & Hirsch, G. (2000). *Helping gifted children soar: A practical guide for parents and teachers*. Scottsdale, AZ: Gifted Psychology Press.

Tomlow, S. (2019). *Kleuters met een ontwikkelingsvoorsprong*. Zeist: Christofoor.

Webb, J.T. e.a. (2005). *Misdiagnosis and dual diagnoses of gifted children and adults*. Scottsdale, AZ: Great Potential Press.

Webb, J.T. e.a. (2012). *Misdiagnose van hoogbegaafden*. Assen: Van Gorcum.

Webb, J.T. e.a. (2013). *De begeleiding van hoogbegaafde kinderen* (herziene editie). Assen: Van Gorcum.

Colofon
Tekst: Lianne Reinders
Uitgave: Buro Gaafd, 2026
© Buro Gaafd. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd of openbaar gemaakt zonder schriftelijke toestemming.

Let op
Dit e-book en de checklists zijn bedoeld om beter te kijken en het gesprek aan te gaan. Ze zijn geen diagnose-instrument en vervangen geen advies van een deskundige.

GAAFD
ADVIES EN TRAINING

Elk talent verdient een plek om te groeien.

Lianne Reinders · Buro Gaafd

www.gaafd.nl
info@gaafd.nl

Buro Gaafd
KvK 99108909